

ระบบเสียงของขลุ่ย

อาจารย์ชวีล นักดนตรี

อาจารย์พิเศษ ภาควิชาดุริยางค์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี

บทนำ

ข้อความทั้งหมดนี้ ข้าพเจ้าเขียนขึ้นมาจากความเข้าใจของข้าพเจ้าเอง และจากพื้นฐานได้รับมาจากครู ซึ่งเริ่มจากพ่อสุช นักดนตรี เป็นครูท่านแรก ที่เริ่มฝึกหัดดนตรีแก่ข้าพเจ้า ครูท่านต่อมาคือ ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และท่านครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อุน ตรีขีวิน) ท่านครู

ที่กล่าวมา ทั้ง 3 ท่านนี้ ล้วนแต่เป็นผู้มีพระคุณต่อข้าพเจ้าอย่างสูงดังนั้นถ้าหากบทความนี้จะมีคุณค่า มีคุณประโยชน์อยู่บ้าง ก็ขออุทิศให้กับท่านครูทั้ง 3 ท่านนี้ แต่ถ้าหากบทความนี้มีข้อบกพร่องผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าขอรับผิดขอแต่ผู้เดียว

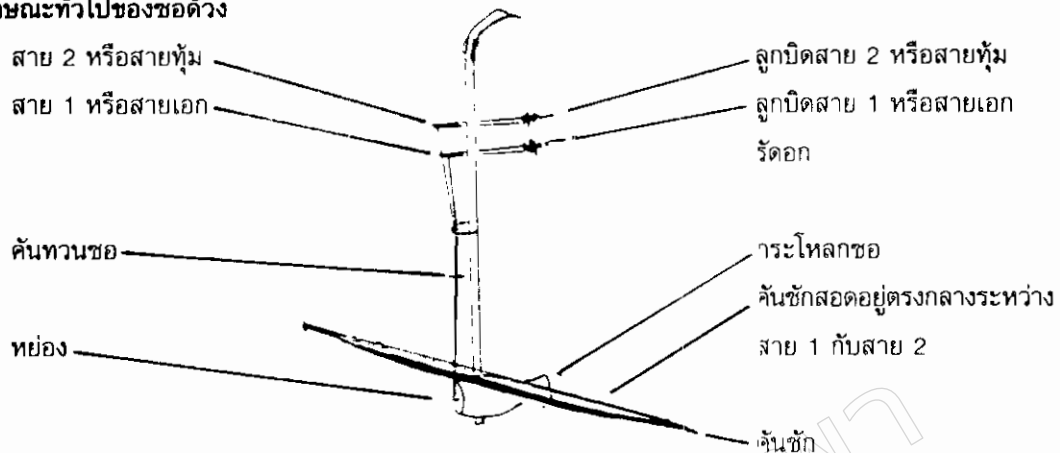
ระบบเสียงขลุ่ย

ระบบเสียงขลุ่ย ด้วยเหตุที่ขลุ่ยนั้น มีสายที่ทำให้เกิดเสียงและใช้นิ้วแตะให้เกิดเสียงต่างๆ ตามต้องการได้ ดังนั้นในกรณีที่ผู้เล่นต้องการจะเลื่อนเสียงจากเสียงหนึ่งขึ้นไปเสียงหนึ่ง หรือหลายๆ เสียง หรือจากเสียงเลื่อนลงมาหาเสียงที่ต่ำกว่าอีก

เสียงหนึ่งหรือหลายๆ เสียงขลุ่ยสามารถทำได้ สะดวกและดีกว่าเครื่องดนตรีอีกหลายชนิด

นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งซึ่งยังมีเทคนิคอื่นๆ อีกมาก อันจะกล่าวภายหลังต่อไปตามลำดับ แต่ก่อนอื่นจะขอกล่าวถึง ระบบเสียงของขลุ่ยเป็นลำดับแรกเสียก่อน

ลักษณะทั่วไปของขอล้วง

ระบบเสียงขอล้วง

สาย 2		สาย 1	ด = DO
ข		ร	ร = RE
ล		นิ้วชี้ ม	ม = MI
ท		นิ้วกลาง พ	พ = FA
ด		นิ้วนาง ช	ช = SOL
		นิ้วก้อย ล	ล = LA
			ท = SI

ตั้งตัวอย่างภาพนี้ กำหนดให้สายทุ้มหรือสาย 2 อยู่ทางซ้ายมือและกำหนดให้สาย 1 หรือสายเอกอยู่ทางขวามือ ตำแหน่งเสียงที่ 1 ได้แก่เสียง ข นั้นอยู่เหนือตำแหน่งนิ้วชี้ (สาย 2 หรือ สายทุ้ม) หมายความว่าเสียง ข นั้นไม่ใช่นิ้วใดกด เมื่อเริ่มกด นิ้วชี้ก็จะเป็นเสียง ล ต่อไปนิ้วกลางเสียง ท นิ้วนางเสียง ด จากนั้นก็เปลี่ยนคันทักที่เล่นจากสาย 2 มาเล่นสาย 1 เริ่มตำแหน่งที่ 1 เสียง ร ยังไม่เริ่มใช้นิ้วกด เมื่อเริ่มใช้นิ้วกดก็จะเป็นเสียง ม นิ้วกลาง พ นิ้วนาง ช และนิ้วก้อย ล

โปรดสังเกตมีเสียงอยู่ 2 เสียงของขอล้วงที่มีซ้ำกันอยู่ 2 ตำแหน่ง คือ ข กับ ล ในสาย 2 นั้น จะมีเสียง ข อยู่ในตำแหน่งไม้นิ้วใดกด และ ล อยู่ในตำแหน่งนิ้วชี้ ส่วนสาย 1 นั้นก็จะมีเสียง ข กับ ล อยู่เหมือนกันคือ ข ในตำแหน่งนิ้วนางและ ล ในตำแหน่งนิ้วก้อย ส่วนเสียงอื่นนั้นจะมีเพียงตำแหน่งเดียวเท่านั้น การที่ต้องนำเรื่องเสียงซ้ำกันมากล่าวนี้ เพราะเวลาบรรเลงเพลงต่างๆ นั้นทาง (หมายถึงวิธีดำเนินทำนองเพลง) ของขอล้วงมีข้อจำกัดของการดำเนินทำนองจะต้องมีความกลมกลืน

สอดคล้องและคมคายเป็นประการสำคัญ

ตัวอย่างเช่น ทำนองเพลงที่พบบ่อยๆ ในเพลงต่างๆ ที่มีลักษณะดังนี้

ตัวอย่างที่ 1

ทำนองตัวอย่าง	รมซล ซลตร มซลช มรดล
ตัวอย่าง	รมซล ซลตร มซลร มรดล X
ตัวอย่าง	รมซล ซลตร มซลล มรดล ✓
	= เล่นสาย 1
	ว่าง = เล่นสาย 2

ดังตัวอย่างข้างบนนี้จะเห็นได้ว่า ตัวอย่างของเครื่องหมาย X นั้นมีจุดอยู่เหนือตัวโน้ตอยู่ 4 จุด ในท้ายห้องที่ 1 กับต้นห้องที่ 2 ถ้าใช้ซอด้วงลองเล่นตามตัวโน้ตก็จะมีเสียง ซ ล เล่นซ้ำกันอยู่ 2 ตำแหน่ง ซึ่งเขาไม่นิยมเล่นกัน ส่วนโน้ตตัวอย่างของเครื่องหมาย ✓ นั้น ถือว่าเป็นการเล่นที่ถูกต้อง เพราะนอกจากจะเกิดความสัมพันธ์ของเสียงที่ส่งรับกันของ ซ ล บน กับ ซ ล ล่างแล้วยังทำให้ง่ายแก่การปฏิบัติหรือทำให้เกิดความคล่องตัวในการเล่นอีกด้วย หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น

ตัวอย่างที่ 2

ทำนองตัวอย่าง	รมพช รชลท รมรท รทลช
ตัวอย่าง	รมพช รชลท รมรท รทลช X
ตัวอย่าง	รมพช รชลท รมรท รทลช ✓

จากตัวอย่างที่ 2 นี้ จะเห็นว่า ตัวอย่างเครื่องหมาย X จะมีจุดอยู่เหนือตัวโน้ตอยู่ 3 จุด คือ โน้ตตัวสุดท้ายของห้องที่ 1 โน้ตตัวที่ 2 ของห้องที่ 2 และโน้ตตัวสุดท้ายของห้องที่ 4 ถ้าใช้ซอด้วงเล่นดู จะไม่มี ซ ล่างเลย ส่วนตัวอย่างเครื่องหมาย ✓ นั้นมีจุดอยู่เหนือตัว ซ ตำแหน่งเดียวเท่านั้น ถ้านำตัวอย่าง

2 ไปเปรียบเทียบกับตัวอย่างที่ 1 ก็จะได้เห็นว่า ถ้าทำนองเพลงที่จำเป็นต้องเล่นตัวโน้ตตัวเดียวกันถึง 2 ครั้ง เขาก็มักจะกำหนดให้เล่นเสียงโยนรับกัน เช่น ถ้าเล่น ซ สองครั้งดังตัวอย่างที่ 2 เมื่อเราเล่น | รมพช | ซ ตัวที่จะรับเสียง ซ คือ ซ ล่าง (ซ ของสาย 2) ซึ่งจะต้องผ่าน ร ตัวนำ ก็จะเป็น | รชลท | เป็นต้น และประการสำคัญที่สุดคือ เมื่อเราเล่น | รมพช | รชลท | (ห้อง 2 คือเป็นประโยครับห้องที่ 1 ของบทเพลง) และจะต้องเล่น ล ท ต่อไปอีก ซึ่ง ล ท ก็อยู่ใกล้ๆ กับ ซ ล่าง (สาย 2) อันจะทำให้สะดวกกับการบรรเลงดีกว่าใช้ ซ บน (สาย 1) ซึ่งจะต้องเปลี่ยนจากสาย 1 มาเล่นสาย 2 ตัว ล กับตัว ท

ระบบเสียงของซอด้วงที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ตำแหน่งหรือระยะความถี่ของเสียงที่เลื่อนไปตามลำดับ ดนตรีไทยเรามีระดับเสียงต่างๆ เช่น

ระดับเสียง เพียงพอ

ระดับเสียง นอก

ระดับเสียง ใน

ระดับเสียง กลาง

ระดับเสียงเหล่านี้เป็นระดับเสียงหลักโดยทำๆ ไป นอกจากนั้นยังมีระดับเสียงอื่นๆ อีก ซึ่งเกิดขึ้นภายหลัง เช่น

ระดับเสียง นอกต่ำ

ระดับเสียง เพียงออล่าง

ระดับเสียง เพียงอบบน

ระดับเสียง ขวา

ในสมัยโบราณเรามีวงดนตรีอยู่ไม่กี่ลักษณะ วงเราจึงมีระดับเสียงไม่กี่ระดับเสียง และแต่ละระดับเสียงก็จำกัดใช้ไปตามโอกาส ซึ่งจะขอกล่าวเฉพาะเสียงหลักเท่านั้น คือ

1. ระดับเสียงเพียงออ จะใช้กันในวงเครื่องสาย วงมโหรี วงปี่พาทย์เครื่องมอญเท่านั้น

2. ระดับเสียงกลาง จะใช้บรรเลงกับวง

ปีพาทย์ไม้แข็งเพื่อประกอบการแสดงหนังใหญ่

3. ระดับเสียงใน จะใช้บรรเลงกับวงปีพาทย์ไม้แข็งและบรรเลงประกอบละครโน้ต (ระดับเสียงหลักของหญิง)

4. ระดับเสียงนอก จะใช้บรรเลงในวงปีพาทย์ไม้แข็งเหมือนกันแต่จะบรรเลงประกอบเฉพาะละครนอก (ระดับเสียงหลังของชาย)

ขออธิบายเสริมเฉพาะข้อ 3 และ 4 ในข้อที่ 3 บอกว่าใช้กับละครโน้ตและข้อที่ 4 บอกว่าใช้กับละครนอก ทั้งสองหัวข้อนี้มีความเกี่ยวข้องกันในเรื่องของระดับเสียง กล่าวคือ ละครโน้ตเป็นละครโน้ตพระราชฐานของเจ้าฟ้าพระมหากษัตริย์ จะใช้ผู้หญิงแสดงล้วน แม้กระทั่งตัวพระซึ่งเป็นชายก็ใช้ผู้หญิงแสดงแทน ดังนั้นระดับเสียงของดนตรีที่นำบรรเลงประกอบจะต้องใช้ระดับเสียงของผู้หญิงตลอดเวลาการแสดง ในทางดนตรีได้กำหนดระดับเสียงของหญิงกับชายต่างกัน ดังนี้

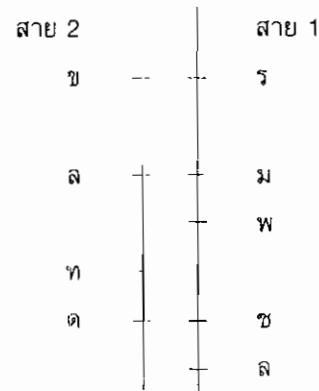
หญิง ระดับเสียงจะตรงกับโน้ตสากลตัว SOL (เสียงใน)

ชาย ระดับเสียงจะตรงกับโน้ตสากลตัว RE (เสียงนอก)

ดังนั้นถ้าดนตรีไปบรรเลงประกอบการแสดงละครนอก ระดับเสียงของดนตรีก็ต้องใช้ระดับเสียงนอกตลอดเวลาการแสดง ทั้งนี้เพราะละครนอกนั้นใช้ผู้ชายแสดงล้วน แม้กระทั่งตัวนางซึ่งเป็นหญิงก็ใช้ผู้ชายแสดงแทน

ขอย้อนไปกล่าวถึงเรื่องระบบเสียงของซอลว์อที่กล่าวไว้ข้างต้น ในช่วง 8 เสียงที่ดนตรีไทยเรียกว่าคู่ 8 นั้น จะมีเสียงอยู่ 2 ตำแหน่งที่มีช่วงความถี่ใกล้เคียงกัน และช่วงความถี่ใกล้เคียงกันนี้จะอยู่ในตำแหน่งต่างๆ กัน ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับเสียงต่างๆ ดังกล่าวแล้ว เช่น

1. ระดับเสียงเพียงอ ช่วงตำแหน่งความถี่จะอยู่ตามตำแหน่งดังนี้

ดังแผนผังข้างบนนี้ จะเห็นได้ว่า ตำแหน่งเสียง ท กับ พ นั้นมีช่วงความถี่ไม่เกินไปตามปกติคือโดยปกติตำแหน่งเสียงจะเป็นสาย 1 ก็ดีหรือสาย 2 ก็ดี ตามระบบเสียงของดนตรีไทยทำพวกเครื่องดนตรีนั้นจะมีความถี่แต่ละช่วงเท่าๆ กันหมด ระยะเวลาหรือท่วงของโทยนั้นไม่มีเสียงครี้อย่างของเครื่องดนตรีสากลก็เป็นลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งของดนตรีไทย แต่จำพวกของไทยนั้น สามารถที่จะทำเสียงครี้อย่างดนตรีสากลได้ เพราะเสียงต่างๆ นั้น ผู้เล่นจะต้องทำเอง (เสียงครีของสากลนั้นมีอยู่ 2 ตำแหน่ง คือ FLAT ใช้สัญลักษณ์ ^b และ SHARP ใช้สัญลักษณ์ [#])

เพราะฉะนั้นในระดับเสียงเพียงอของโทยถ้าเล่นด้วยซอลว์อเมื่อไล่เสียงจากต่ำไปหาสูงก็จะเป็น

1. SOL
2. LA
3. SI^b
4. DO
5. FE
6. MI
7. FA[#] โปรดดูภาพหน้าก่อนหน้านี

ประกอบ

2. ระดับเสียงนอก ตำแหน่งเสียงที่ใกล้เคียงกันจะอยู่ในตำแหน่งดังนี้

สาย 2	สาย 1
ช	ร
ล	ม
ท	ฟ
ด	ช
	ล

ดังแผนภาพข้างบนนี้ จะเห็นได้ว่าในระดับเสียงนอกนั้น จะมีตำแหน่งใกล้เคียงกันอยู่ 2 ตำแหน่ง คือ ท กับ ด และ ฟ กับ ช

3 ระดับเสียงขอล่วง ตำแหน่งเสียงที่ใกล้เคียงกันจะอยู่ในตำแหน่งดังนี้

สาย 2	สาย 1
ช	ร
ล	ม
ท	ฟ
ด	ช
	ล

ดังแผนผังข้างบนนี้ จะเป็นได้ว่าระดับเสียงขอล่วงนั้น จะมีตำแหน่งใกล้เคียงกันอยู่ 2 ตำแหน่ง คือ ล กับ ท และ ม กับ ฟ

ทั้ง 3 หัวข้อระดับเสียงนี้ เป็นระดับเสียงที่ใช้กันโดยทั่วไปซึ่งจะใช้อยู่ในจำพวกเพลงต่างๆ เกือบจะทุกเพลง เช่น

ระดับเสียงเพียงออกก็มีเพลงอยู่หลายเพลงที่เล่นในระดับเสียงนี้ เช่น โสมสองแสง นกเขาชะเมรุ ลาวเสียงเทียน และอื่นๆ

ระดับเสียงเพียงขอล่างก็มีอยู่หลายเพลง เช่น สุดสงวน นางครวญ พรหมณีติดน้ำเต้า และอื่นๆ

การใช้คันชัก

การเล่นซอโดยทั่วไปจะต้องคำนึงถึงเสียงซอที่ตั้งออกมา เสียงซอที่เกิดจากการลากคันชักไปมานั้นมีความสำคัญอย่างมาก เสียงซอจะดีมีความไพเราะหรือไม่ ขึ้นอยู่ที่การลากคันชัก ความหนักเบาของคันชักที่ลากเลื่อนไปสัมผัสกับสายซอจะต้องให้ความหนักเบาตามความต้องการของซอเป็นคันๆ ไป ซอบางคันต้องการความหนักเบาไม่เหมือนกันไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับช่างผู้ผลิต และรวมไปถึงคุณภาพเสียงของซอด้วย ดังนั้นผู้เล่นหรือผู้ปฏิบัติซอจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับสิ่งเหล่านี้ มีคำกล่าวกันในหมู่นักเล่นซอไทยว่า พอดูหลวงไพเราะเสียงซอ (อันดุริยชีวิน) ไม่ว่าท่านจะจับซอคันไหนท่านจะเล่นได้คล่องแคล่วเหมือนกันไปหมด ไม่ว่าจะซอคุณภาพต่ำหรือดีเพียงใดท่านเล่นได้ด้อย่างไม่มีปัญหาอะไรเลย ซึ่งผิดกับนักเล่นซอบางท่านที่เพิ่งจะจับซอ เมื่อมาเจอกับซอ คุณภาพต่ำ จะรู้สึกอึดอัดรู้สึกไม่อยากจะเล่น เช่น ซอคันนี้หนักไปเสียงไม่ดี หรือปัญหาอื่นๆ สรุปแล้วแต่ไม่เชียวชวนให้น่าเล่นแต่ประการใดเลย ปัญหาเหล่านี้จะหายไปเมื่อเรามองเห็นปัญหา หรือรู้ที่มาของปัญหา ปัญหานั้นก็คือ การใช้คันหนักเบาตามความต้องการของซอคันนั้นๆ ดังกล่าวมาแล้วนั่นเอง สำหรับประสบการณ์ของข้าพเจ้าเท่าที่เล่นซอมาพบว่าซอที่คุณภาพดีโดยมากมักต้องการใช้คันชักเสียดสีค่อนข้างเบา คำกล่าวนี้ไม่ได้ยืนยันว่า จะต้องเป็นดังนี้ 100% เพียงแต่ว่าส่วนมากจะเป็นอย่างนั้นเท่านั้น

หลักการใช้คันชักซอแต่โบราณ เข้มงวดกับการใช้คันชักออก (ลากคันชักเริ่มจากทางซ้ายมาทางขวา) เข้า (ลากคันชักจากทางขวามาทางซ้าย) มาก ครูจะเข้มงวดกับคนที่เริ่มหัดใหม่ๆ มาก ในขณะที่ให้เริ่มเลื่อนคันชักออกผู้ฝึกจะต้องคำนึงถึงน้ำหนักการเสียดสีเพื่อให้เกิดเสียงที่ไพเราะพร้อมๆ กันไปด้วย และในขณะที่เลื่อนคันชักเข้าก็เช่นเดียวกันฝึกอยู่เช่นนี้จนเป็นที่พอใจครู ครูจะเริ่มต่อเพลงพื้นฐานให้เพื่อใช้ฝึกหัดตามลำดับ แต่ปัจจุบัน เราคงจะนำวิธีการแบบนี้มาใช้ไม่ได้แล้ว เพราะดนตรีไทยเราเมื่อเข้ามาอยู่ในสถาบันต่างๆ มีการฝึกหัดกันเพื่อนำไปใช้ในโอกาสต่างๆ ของสถาบัน หรืออาจจะนำไปเล่นในงานนอกสถาบัน เหล่านี้ล้วนแต่เป็นงานที่จำเป็นต้องใช้ทันทีทันใด ครูไม่มีเวลาที่จะมาฝึกหัดตามขั้นตอนแบบโบราณ นี่เป็นปัญหาที่สำคัญที่ทำให้วงการดนตรีไทยเราอาจจะขาดผู้สืบทอดที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงได้

ในเรื่องคันชัก ได้กล่าวเป็นเบื้องต้นไปแล้วจากนี้จะขอกล่าวเรื่องคันชักเป็นลำดับต่อไป แต่แรกนั้นครูก็คงจำกัดเรื่องคันชักเข้าออกและเน้นเป็นเรื่องสำคัญ แต่เมื่อผู้ฝึกหัดขอได้ผ่านขั้นตอนเบื้องต้นไปแล้วครูก็จะเริ่มอธิบายถึงเรื่องคันชักเป็นลำดับต่อไปคือครูจะให้เริ่มฝึกใช้คันชักยาวลากไปซ้ำๆ (เข้าหรือออกก็ได้) แต่ให้ชักตัวโน้ตหรือเสียงหลายเสียงในคันชักเดียว เช่น คันชักยาวครั้งแรกให้ใช้นิ้วแฉะไปตามตำแหน่งเสียงขึ้นหรือลงตามลำดับตั้งแต่ 4 ตัวโน้ตหรือ 4 เสียง คันชักต่อไปอาจจะให้ใช้ตัวโน้ตหรือเสียงจาก 4 เป็น 5-6-7-8 ในคันชักเดียวเท่านั้น เหล่านี้เป็นต้นในกรณีที่กำหนดให้ใช้คันชักยาวหลายๆ เสียงนี้ ก็เพื่อเป็นการดำเนินทำนองเพลงที่อ่อนหวานหรือโศกเศร้า แต่ถ้าเป็นทำนองเพลงที่รวดเร็วจังหวะกระชับ ก็จะต้องกลับไปใช้คันละ 1 ตัวโน้ต หรือ 1 เสียงตามปกติ ในกรณีที่เล่นเก็บ 1 ตัวโน้ต ต่อ 1

คันชักนี้ก็ไม่ใช้กฎตายตัวเสมอไป ในบางตอนในขณะที่กำลังเก็บหรือเล่น 1 ตัวโน้ต ต่อ 1 คันชักผู้เล่นอาจจะต้องการเล่นแบบชัดขวางจังหวะ หรือเล่นในลักษณะเหลื่อมทำนองหรือลากทำนองยาวๆ เพื่อให้ตัวโน้ตที่ลากยาวนี้ไปลงตัวกับจังหวะข้างหน้า ซึ่งเป็นตัวโน้ตเดียว หรือเพื่อปรับคันชักให้จบลงเป็นคันชักเข้าเพื่อจบประโยคของเพลง หรือจบท่อนของเพลง เหล่านี้ต้องรวมคันชักเป็น 2 ตัวโน้ตหรือ 3 ตัวโน้ต แล้วแต่กรณี

ต่อไปนี้จะขอกล่าวถึงการใช้คันชักอีกลักษณะหนึ่ง คือการเล่นที่เรียกว่า สะบัด

คำว่า สะบัด หมายถึงการเล่นทำนองเพลงที่ใช้ตัวโน้ตเล่นเรียงกัน 3 ตัวโน้ตด้วยคันชักเดียว และรวดเร็วทั้ง 3 ตัวโน้ตนี้อาจจะเป็น ครม รมช ชลท หรือ ชลต ก็สุดแล้วแต่ลักษณะของทำนองเพลงที่จะต้องสะบัดลง แต่การสะบัดของจำพวกซอที่ใช้คันชักนั้นมีปัญหาอย่างหนึ่งคือ ถ้าเป็นการสะบัดที่มีเสียงอยู่ในสายเดียวจะเป็นสาย 1 หรือสาย 2 ก็ตาม ก็ทำได้โดยไม่มีปัญหาอะไร แต่ถ้าหากเป็นการสะบัดที่ต้องใช้ถึง 2 สาย เช่น ตรี มรด หรือ ลทร ของซอด้วง เหล่านี้ล้วนแต่ต้องใช้ถึง 2 สายใน 3 เสียงทั้งสิ้น

ด้วยเหตุที่การสะบัดนั้นกำหนดให้เล่นให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ ดังนั้นการเปลี่ยนคันชักจากสายหนึ่งไปอีกสายหนึ่งนั้นย่อมทำได้ยากกว่าการสะบัดที่ใช้ 3 เสียงในสายเดียวกัน ปัญหาดังกล่าวนี้นักครุ้มักจะเน้นให้ฝึกทั้งสะบัดขึ้นและสะบัดลง โดยความเป็นจริงและโดยทั่วๆ ไปการสะบัดลง เช่น มรด นั้นจะเล่นกันเป็นส่วนมากและออกจะง่ายกว่าการสะบัดในตำแหน่งเสียงอื่นๆ ที่ต้องสะบัดข้ามสายด้วยกันทั้งหมด

หมายเหตุ ลักษณะของการสะบัดนี้จะใช้เล่นกันทุกเครื่องมือดนตรี ไม่ว่าจะเป็นเครื่อง ดีด สี ดี

และเป่า

วิธีการเล่นอีกอย่างหนึ่งที่มีความใกล้เคียงกับการสะบัด คือ คำว่า เสดตะ คำว่า เสดตะ หมายถึง การเล่นทำนองที่ใช้ตัวโน้ตตัวเดียวกัน และคันชัก

เดียวด้วยความรวดเร็ว ถึง 3 ครั้งแบบเดียวกับสะบัด เช่น ดดด รรร หรือ ซซซ เป็นต้น

หมายเหตุ การเสดตะก็มักจะมีใช้กันทุกเครื่องมือดนตรีเหมือนกัน

วิธีการแก้ไขซอที่มีปัญหาเรื่องเสียง

ตำแหน่งหรือจุดตรวจที่พบบ่อยและจะต้องแก้ไขเป็นลำดับแรกก็คือ ตำแหน่งรัดอกและตัวหย่อง โดยเฉพาะซอด้วงสายสองหรือสายทุ้ม ซอด้วงตัวที่คุณภาพไม่สู้ดีนั้นเมื่อใช้คันชักออกเสียงจะสูง และเมื่อใช้คันชักเข้าเสียงจะต่ำวิธีการแก้ไขคือ ลองเลื่อนรัดอกขึ้นและลงหลายๆ ตำแหน่งจนกว่าจะพบว่าตำแหน่งไหนดีที่สุด คือเสียงซอเมื่อเลื่อนคันชักเข้าออกแล้วเสียงจะเป็นเสียงเดียวกัน หรือจะต่างก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนของซอด้วงนั้นไม่ค่อยจะมีปัญหาเช่นซอด้วง

อีกปัญหาหนึ่งคือหย่อง เสียงซอนั้นไม่ว่าจะเป็นซอด้วงหรือซอด้วงก็ตาม บางตัวเสียงแหลมเล็กจนเกินไป ไม่มีเสียงทุ้ม หรือเสียงอ้อที่เป็นลักษณะสำคัญของซอเลย เสียงซอที่ดีนั้นต้องมีเสียงสูง กลาง ต่ำ อย่างครบถ้วน แต่จะเน้นให้น้ำหนักเสียงใดออกมามากกว่ากันนั้นขึ้นอยู่กับซอแต่ละชนิด เช่น

ซอด้วง ซอด้วงในขณะที่เล่นรวมอยู่ในวงนั้นมีหน้าที่เป็นผู้นำของวง จึงจำเป็นที่จะต้องมียัง

ที่ค่อนข้างเด่นที่สุดในวง คงจะเน้นหนักไปในทางเสียงแหลมและสูงมากกว่าเสียงกลางและเสียงต่ำ

ซอด้วง ซอด้วงในขณะที่เล่นรวมวงมีหน้าที่ตกแต่งเพลงมีหน้าที่ตกแต่งเพลงให้มีความคมคาย ดังนั้นซอด้วงจึงหนีไม่พ้นที่จะต้องเล่นแบบสว่างหน้า หรือเหลื่อมทำนอง หรือย้อยทำนอง (คือเล่นทำนองตามหลัง) เหล่านี้เป็นลักษณะอันสำคัญของซอด้วง

แต่อย่างไรก็ตาม ซอด้วง เป็นตัวประกอบของซอด้วง ดังนั้นเสียงซอด้วงจะต้องเน้นหนักไปในทางเสียงทุ้ม หรือเสียงกลางกับเสียงต่ำมากกว่าเสียงแหลมหรือเสียงสูง สำหรับทางเล่นซอด้วงดังกล่าวก็คงจะจงใจที่จะให้แตกต่างไปจากซอด้วง เนื่องจากซอด้วงจะต้องเล่นเป็นหลักของทำนองเพลงอยู่แล้ว หากซอด้วงไปเล่นทางเดียวกับซอด้วงก็จะให้เพลงนั้นๆ ขาดสีสันไม่เกิดความไพเราะ แต่ทั้งนี้ก็ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม กำลังดี ไม่ใช่เล่นเสียงจนไปหักล้างซอด้วง หรือเสียงจุดขาดเกิดซอด้วงไป

เพลงต้นเพลงฉิ่ง 2 ชั้น (โน้ตขอด้าง)

-- -พ	ชชชช	-พ-ล	ชชชช	ลชฟด	-พ-ช	-ด-ล	-ช-ด	
-- -ล	ดดดด	-ล-ร	ดดดด	ลชฟด	-พ-ช	-ด-ล	-ช-ด	
ลฟชล	ชลดร	พชฟร	ดลชฟ	ชลดช	ลชฟร	ดลดร	-พ-ช	
-- -ล	ลลลล	ชฟชล	ชลดร	ชรมฟ	ชฟมร	ชมรด	มรดล	
ชฟชล	ชลดร	พชฟร	ดลชฟ	ชลดร	ลชฟร	ดลดร	-พ-ช	
	ต้นเพลงฉิ่ง (โน้ตขออยู่)							
-- -พ	ชชชช	ลฟลช	ฟชรช	ลชฟม	รรมฟช	ทลชล	ทดรด	
ดลชล	ดรดด	ฟรดล	ดรดด	ลชฟม	รรมฟช	ทลชล	ทดรด	
ฟดดล	ชฟรด	ลชฟร	ดลชฟ	ชลทด	ทรดท	ฟชลท	ดทลช	
-- -ล	ลลลล	ฟชลล	ชลดร	ดรมฟ	ชฟมร	ชมรด	มรดล	
ฟรดล	ชฟรด	ลชฟร	ดลชฟ	ชลทด	ทรดท	ฟชลท	ดทลช	

ต้นเพลงถึง 2 ชั้น (โน้ตมือฆ้องวงใหญ่)

-- -ฟ	- -ชช	- - -ล	- -ชช	-ช- -	ฟฟ- -	ชช- -	ลล-ด
-- -ฟ	-ช-ช	- - -ล	-ช-ช	-ช-ฟ	- - -ช	- - -ล	- - -ด
- - -ล	- -ดด	- - -ร	- -ดด	-ช- -	ฟฟ- -	ชช- -	ลล-ด
- - -ม	-ด-ด	- - -ร	-ด-ด	-ช-ฟ	- - -ช	- - -ล	- - -ด
- -ชล	-ด-ร	-ฟ-ร	-ด-ฟ	- -ด -	ลช- -	- - -	-ฟ-ช
-ฟ- -	-ด-ร	-ฟ-ร	-ด-ด	-ล-ช	-ฟ-ร	-ด-ร	-ด-ร
- - -	-ล-ล	- -ชล	-ด-ร	-ม-ม	-ม- -	ร-ร- -	ด-ด-ล
- - -ล	- - -ม	-ฟ- -	-ด-ร	-ม-ช	-ม-ร	- - -ด	- - -ม
- -ชล	-ด- -	-ฟ-ร	-ด-ฟ	- -ด -	ลช- -	- - -	-ฟ-ช
-ฟ- -	-ด-ร	-ฟ-ร	-ด-ด	-ล-ช	-ฟ-ร	-ด-ร	-ด-ร